

Špitálka: laboratoř pro chytré město. Jak vypadá čtvrť budoucnosti?

Šest evropských měst se domluvilo, že přijdou na to, jak se dají stavět metropole, které spotřebují méně energie, vyprodukují méně emisí, je v nich méně hluku a celkově se v nich příjemněji a ohleduplněji žije. Brno patří mezi ně a nové přístupy k bydlení, dopravě nebo odpadovému hospodářství otestuje v připravované nové čtvrti Špitálka.

„Tys volně vydechl, kouř však jak hustý vlas váł ze všech komínů, valil se zádumčivě, podoben truchlivé pohřební vraně hřívě splétal se v kotouče a táhl nad Radlas.“ Ve své sbírce Melancholické procházky tak brněnský básník Ivan Blatný vystihl atmosféru průmyslové oblasti v Zábrdovicích už před 80 lety. A dodnes se příliš nezměnila. Rozlehlé industriální objekty, železniční koleje, zašlé domy, Svitavský náhon, který se proplétá územím jako nit látkou, na jednom místě se vynoří a jinde zase mizí pod povrchem. V dohledné době by se ale část oblasti mohla proměnit, a to zcela v duchu nejmodernějších trendů.

„V současné době není tato část města v příliš dobré kondici. Je zde mnoho nevyužitých výrobních prostor, garáží i zanedbaných prostranství. Celá lokalita je těžko přístupná. Vzhledem k historickému kontextu i atraktivní poloze v rámci města je to stav, který máme v plánu změnit. Chceme vdechnout této části Brna znovu život,“ prohlásil náměstek brněnské primátorky Tomáš Kolář (Piráti).

Plán na přestavbu Špitálky vzniká jako součást projektu RUGGEDISED, v němž se spojilo šest evropských měst – Rotterdam, Glasgow, Umeå, Gdaňsk, Parma a Brno.

Využít to nejlepší z industriální historie Brna

První etapa se zaměří na území společnosti Teplárny Brno, kde se nachází provoz Špitálky. V současné době se připravuje optimalizace tohoto provozu a západní část areálu poté zůstane nevyužita. Město má proto zájem tento pozemek použít pro budoucí výstavbu tzv. chytré čtvrti RE:Špitálka.

„Špitálka má velký potenciál využít to nejlepší z industriální historie Brna. Může zde vzniknout nové náměstí a centrum pro začínající mladé podnikatele, ateliéry, obchody, zajímavá restaurační zařízení i bydlení pro tři až čtyři tisíce obyvatel,“ myslí si radní pro oblast územního plánování Filip Chvátal z KDU-ČSL.

Cílem projektu je pomocí inovativních technologií a přístupů ověřit možnosti současného rozvoje města. Po jejich vyhodnocení je pak může město použít i na jiných územích. Na Špitálce tak v blízké budoucnosti vznikne moderní a živoucí čtvrť, která svým obyvatelům i návštěvníkům umožní pohodlně bydlet, využívat služeb, pracovat i trávit volné chvíle. Mělo by to být místo, kde se bude šetrně nakládat s přírodními zdroji, kde se v co největší možné míře využijí obnovitelné zdroje energie a kde se bude rozvíjet komunitní život.

Aplikace najde volné místo k parkování

V čem se bude nová čtvrť odlišovat od jiných? Specialisté z oddělení dat, analýz a evaluací brněnského magistrátu se zhruba rok věnovali důkladné analýze inovativních projektů a aktivit aplikovaných ve světě i v České republice. Zároveň oslovili brněnská vědecká a výzkumná pracoviště, aby zpracovala počáteční analýzu smart projektů vhodných pro tento záměr.

Počáteční návrh se bude na základě dalších diskusí s odborníky, veřejností i relevantními partnery upravovat. Jak bude podoba budoucí čtvrti získávat na obrysech, budou se měnit a zpřesňovat také konkrétní opatření. „Budoucí výstavba musí být co nejefektivnější, aby kladla co nejmenší nároky

na využívání zdrojů energie. To zároveň zmenšuje negativní vliv na životní prostředí. Opatření mají za úkol snižovat spotřebu energií na vytápění, chlazení či větrání budov a na přípravu teplé vody,“ popsal jednu z oblastí Lukáš Grůza z oddělení dat, analýz a evaluací.

Kromě využívání energie se řeší také doprava. Uvažuje se například o zavedení inteligentního systému parkování. Aplikace uživatelům nabídne možnosti parkování v oblasti, místo jim zarezervuje a za parkování půjde i přímo zaplatit. Obsazenost míst budou v reálném čase sledovat kamery. Parkování pro obyvatele bude situováno do podzemních pater obytných domů. Veřejná prostranství tak bude možné využít pro smysluplnější účely, třeba pro zeleň či komunitní prostory.

Podle záměru města bude mít příroda na Špitálce nezastupitelné místo. Veřejný prostor by měl patřit především lidem a vybízet k tomu, aby zde trávili podstatnou část svého volného času. Jde o to, aby se čtvrť nestala jen místem, kde se lidé přesouvají pouze mezi prací, domovem či obchody.

Právě komunitní život by měl být jednou z největších předností lokality. Podporovány budou různé možnosti sdílení věcí či služeb, např. komunitní zahrada, sdílená dílna nebo půjčovna věcí. Uplatnění tu najdou i různé formy kolektivního bydlení, například cohousing, kdy každá domácnost má svou vlastní, plně zařízenou a soběstačnou bytovou jednotku, která je rozšířena o společenské prostory uvnitř i venku, jež sdílí stejnou měrou všichni obyvatelé.

Na Špitálce vznikne moderní čtvrť, která svým obyvatelům i návštěvníkům umožní pohodlně bydlet, využívat služeb, pracovat i trávit volné chvíle.

Bližší informace ohledně revitalizace lokality Špitálka najdete na nově spuštěných webových stránkách respitalka.brno.cz. Dozvíte se více o plánovaném harmonogramu projektu, v čem by se tato budoucí čtvrť měla odlišovat od současné běžné výstavby a také zde můžete navrhnout vlastní inovativní nápady.

U veřejných staveb by měl fungovat inteligentní systém řízení, který dokáže v závislosti na počtu lidí v místnosti, množství slunečního záření nebo venkovní teplotě nastavit optimální regulaci vnitřního klimatu v budovách.

Pozornost se nyní čím dál víc zaměřuje také na odpady. RE:Špitálka chce podporovat všechny hlavní evropské trendy v hospodaření s odpadem, tedy snižování produkce odpadů, jejich udržitelné zpracování a efektivní sběr a výrobu druhotných surovin.

Na rizika ale upozorňuje zastupitel za SPD Ivan Fenc: „Mezi možnými technologiemi se například objevuje vakuový systém sběru odpadků s podzemním vedením. Asi bude poměrně obtížné prokázat výhodnost tohoto záměru v rámci cost/benefit analýzy a vykázt energetické úspory, o třídění odpadků touto technologií ani nemluvě. Je proto potřeba k celé koncepci chytrého města přistupovat velmi obezřetně a s nadhledem, aby výsledkem pro Brno nebyla nakonec jen jakási Potěmkinova vesnice.“

Přestavbu Špitálky však podle něj opoziční SPD vítá. „Čtvrť by mohla sloužit jako vzor pro další výstavbu, to ovšem za předpokladu, že se finanční prostředky vynaložené nad rámec běžného projektu bez smart technologií vyplatí a vrátí např. v podobě nižších provozních nákladů na služby, které svým obyvatelům zajišťuje město Brno,“ myslí si Fenc.

Také hnutí ANO 2011 s revitalizací Špitálky souhlasí. „Je to skvělý projekt. Jeden z těch, kde se snoubí moderní pojetí chytrého přístupu k rozvoji města s využitím průmyslových brownfieldů. Věřím, že my Brňané opět objevíme nové oblasti, lokality, do kterých jsme se vydávali spíš s obavami, a budeme hrdí na rozvoj nových technologií, které k Brnu patří,“ říká zastupitel Petr Vokřál.

Vítězové soutěže propojili parky s nábřežím

Do země se sice ještě nekoplo, ale přípravné práce už začaly. Nejprve Kancelář architektů města Brna zorganizovala mezinárodní ideovou soutěž.

„Soutěž byla velmi dobře připravená a splnila svůj cíl přinést řešení na proměnu nevyužívané části průmyslového areálu tepláren. Je to jeden z prvních kroků k oživení širšího území kolem ulic Špitálka, Křenová a Cejl a zároveň příklad toho, jak je možné využít další brownfieldy v centru města,“ prohlásila brněnská primátorka Markéta Vaňková (ODS).

Porota složená z českých i zahraničních odborníků vybrala jako vítěze návrh pražské architektonické kanceláře Aulík Fišer architekti od autorů Jana Aulíka, Petry Skalické a Miloše Linhart. Výsledky soutěže 20. března 2019 schválila Rada města Brna. „Návrh je ambiciózní, a přitom realistický. Autoři propojují okruh městských parků s nábřežím Svitavy. Parky tak tvoří základní osy, podél kterých je členěna výstavba. Zároveň tím vytváří řadu rozmanitých veřejných prostranství, ale také hustou síť stezek pro pěší a cyklisty. Citlivě pracují i s průmyslovými budovami, které bylo nutné ponechat z důvodu nenarušení provozu tepláren,“ shrnul ředitel Kanceláře architektů města Michal Sedláček.

„Teď pracujeme na celkové územní studii, která vychází z návrhů mezinárodní ideové soutěže. Za rok a půl už chceme mít hotoovou změnu územního plánu města a následně je možné stavět první ulice i domy,“ popisuje další vývoj radní Chvátal. Výstavba pilotní chytré čtvrti v Brně by mohla začít po roce 2023.

Zpracováno ve spolupráci s oddělením dat, analýz a evaluací MMB | Zuzana Gregorová

Na Špitálce přibudou i nové dopravní spojnice. Nejdůležitější bude městská třída, která má propojit sever a jih Brna novou trasou. Půjde o bulvár s prodejnami v přízemí domů, uživatelsky přívětivý jak pro pěší, tak pro cyklisty. Sloužit bude zároveň i hromadné dopravě, lokalitu obslouží nová trolejbusová linka.

Foto na straně 20: KAM Brno, vizualizace na této straně: Aulík Fišer architekti

